

CONGRESUL AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA

Str. Columna 106 A, Chișinău, Republica Moldova (secretariat)
Tel: 22-35-09, Fax: 22-35-29, mob. 079588547, info@calm.md, www.calm.md

---

Nr. 59 din 08 aprilie 2022

Ministerul Educației și Cercetării
Cancelaria de Stat a Republicii Moldova

Aviz

*la proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Programului pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2022-2025
(număr unic 217/MEC/2022)*

1. Considerații generale

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a examinat proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Programului pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2022-2025.

CALM a analizat prevederile proiectului HG în cauză prin prisma respectării principiilor de organizare, funcționare și a intereselor autorităților administrației publice locale (APL).

Proiectul Hotărârii Guvernului a fost elaborat în scopul dezvoltării și promovării unei politici de stat coerente și multidimensionale pentru asigurarea respectării drepturilor omului, îmbunătățirii calității vieții populației de etnie romă din Republica Moldova, precum și realizării Hotărârii Guvernului nr.235/2021 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022.

2. Legislația aplicabilă

- ❖ Carta Europeană a Autonomiei Locale din 15.10.1985, publicată în ediția oficială "Tratate internaționale", 1999, volumul 14, pag.14
- ❖ Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994;
- ❖ Legea privind finanțele publice locale, nr. 397 din 16.10.2003;
- ❖ Legea privind descentralizarea administrativă, nr. 435 din 28.12.2006;
- ❖ Legea privind administrația publică locală, nr. 436 din 28.12.2006;

3. Constatări/obiectii

În urma analizei proiectului Hotărârii Guvernului, CALM a remarcat următoarele:

Se recomandă elaborarea de către autoritățile administrației publice locale, în baza Programului nominalizat, a planurilor de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă domiciliată pe teritoriul unității administrativ-teritoriale respective (pct. 6 din PHG).

PLAN-ul DE ACȚIUNI prevede mai multe acțiuni puse în sarcina autorităților administrației publice locale:

- *La Obiectivul specific nr.1.* Perfecționarea cadrului de politici și instituțional, autoritățile administrației publice locale sunt responsabile pentru realizarea acțiunii de la pct.3: Elaborarea Planurilor locale de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă și aprobarea acestora în cadrul ședințelor consiliilor locale/municipale.

- *La Obiectivul specific nr.2.* Asigurarea reprezentării și participării efective a populației de etnie romă în viața publică, Domeniul Participarea romilor în viața publică, inclusiv în procese decizionale, autoritățile administrației publice locale sunt responsabile pentru realizarea următoarelor acțiuni:
  - Asigurarea participării și reprezentării romilor în procesul decizional la nivel local, în special a femeilor (pct. 2);
  - Organizarea campaniilor de informare în vederea conștientizării și creșterii ratei de participare în procesul decizional în scopul oferirii șanselor romilor de a fi aleși în consiliile locale (pct. 3);
  - Organizarea campaniilor de informare cu privire la eliberarea documentelor de stare civile și a actelor de identitate în localitățile compact populate de romi (pct. 10).
- *La Obiectivul specific nr.3.* Garantarea respectării drepturilor social-culturale și promovarea integrării mai bune în societate a populației de etnie romă, Domeniul Educație, autoritățile administrației publice locale sunt responsabile pentru realizarea următoarelor acțiuni:
  - Asigurarea accesului copiilor romi la serviciile de educație preșcolară/timpurie și învățământul general (pct. 2);
  - Încurajarea participării copiilor romi la cercuri școlare și activități extrașcolare (pct. 3);
  - **Organizarea ședințelor tematice în vederea prevenirii absenteismului nemotivat și abandonului școlar al copiilor de etnie romă (pct. 4);**
  - **Implementarea curriculumului la disciplina ”Istoria, cultura și tradițiile romilor din Republica Moldova” (treapta primară) în instituțiile din localitățile de reședință compacte ale romilor, în conformitate cu actele normative în vigoare (pct. 5);**
  - Încurajarea părinților romi să participe în consiliile de administrație a instituțiilor de învățământ și fortificarea parteneriatelor cu acestea (pct.6).
- *La Obiectivul specific nr.3.* Garantarea respectării drepturilor social-culturale și promovarea integrării mai bune în societate a populației de etnie romă, Domeniul Protecție socială, autoritățile administrației publice locale sunt responsabile pentru realizarea următoarelor acțiuni:
  - Facilitarea acordării asistenței sociale conform necesităților identificate și legislației în vigoare (pct. 1);
  - **Consolidarea capacităților membrilor echipelor multidisciplinare la nivel local în contextul acordării asistenței sociale pentru persoanele de etnie romă (pct. 2);**
  - **Crearea Centrelor comunitare de servicii sociale în localitățile compact populate de romi (pct. 3);**
- *La Obiectivul specific nr.3.* Garantarea respectării drepturilor social-culturale și promovarea integrării mai bune în societate a populației de etnie romă, Domeniul Locuințe, autoritățile administrației publice locale sunt responsabile pentru realizarea următoarelor acțiuni:
  - Identificarea unor terenuri noi pentru construcția caselor de locuit a persoanelor de etnie romă, cu întocmirea documentației cadastrale în modul stabilit (pct. 1);
  - **Depunerea proiectelor de dezvoltare a infrastructurii în localitățile dens populate de romi la Agențiile de Dezvoltare Regională (pct. 2).**

- *La Obiectivul specific nr.3* Garantarea respectării drepturilor social-culturale și promovarea integrării mai bune în societate a populației de etnie romă, Domeniul Cultura și mass-media, autoritățile administrației publice locale sunt responsabile pentru realizarea următoarelor acțiuni:
  - **Organizarea activităților culturale, educaționale în cadrul bibliotecilor publice, muzee, instituții culturale în vederea promovării patrimoniului cultural al romilor (pct. 4).**
- *La Obiectivul specific nr.4.* Creșterea gradului de incluziune pe piața muncii și sporirea oportunităților economice, Domeniul Muncă și dezvoltarea antreprenoriatului, autoritățile administrației publice locale sunt responsabile pentru realizarea următoarelor acțiuni:
  - **Stimularea participării la târgurile locurilor de muncă (pct. 5);**
- *La Obiectivul specific nr.5.* Fortificarea statutului mediatorului comunitar, Domeniul Activitatea mediatorilor comunitari, autoritățile administrației publice locale sunt responsabile pentru realizarea următoarelor acțiuni:
  - Angajarea mediatorilor comunitari conform Studiului actualizat cu privire la cartografierea localităților compact populate de persoanele de etnie romă din Republica Moldova și planificarea anuală a resurselor financiare pentru angajarea mediatorilor comunitari în localitățile noi identificate (pct.1);
  - Elaborarea anuală a rapoartelor de monitorizare și evaluare a activității mediatorilor comunitari (pct.2);
  - Plasarea pe paginile oficiale ale ARI și primăriilor a informațiilor cu privire la planurile de activitate ale mediatorilor comunitari și activitățile/sucelele acestora (pct.3);
  - Organizarea de către Consiliile raionale/municipale a ședințelor de lucru cu subiecte dedicate activității mediatorilor comunitari și problematicei comunității rome (pct.4);
  - Diseminarea cazurilor de intervenție de succes a mediatorilor comunitari în scopul promovării serviciului acestora în realizarea incluziunii social-economice a populației de etnie roma (pct.5);
  - Delegarea mediatorului comunitar în comisiile de lucru raionale intersectoriale și echipele mobile multidisciplinare pentru facilitarea incluziunii sociale a persoanelor de etnie romă (pct.11);

În urma analizei PLAN-ului DE ACȚIUNI, CALM a observat mai multe necoordonanțe cu cadrul legal ce reglementează activitatea autorităților administrației publice locale:

Potrivit art.4 alin. (1) lit.h) din Legea nr.435/2006 privind descentralizarea administrativă, pentru autoritățile publice locale de nivelul întâi se stabilesc drept domenii proprii de activitate: construcția, gestionarea, întreținerea și echiparea instituțiilor preșcolare și extrașcolare (creșe, grădinițe de copii, școli de artă, de muzică).

Potrivit art.4 alin. (2) lit. g¹), h) și k) din Legea nr.435/2006 privind descentralizarea administrativă, pentru autoritățile publice locale de nivelul al doilea se stabilesc drept domenii proprii de activitate: întreținerea școlilor primare și școlilor primare-grădinițe, gimnaziilor și liceelor, instituțiilor de învățământ secundar profesional, școlilor-internat și gimnaziilor-internat cu regim special, altor instituții din domeniul învățământului care deservește populația raionului respectiv, precum și activitatea metodică, alte activități din domeniu; administrarea instituțiilor de cultură, turism și sport de interes raional, alte activități cu caracter cultural și sportiv de interes raional; dezvoltarea și gestionarea serviciilor sociale comunitare pentru categoriile social-vulnerabile, monitorizarea calității serviciilor sociale.

Potrivit art.6¹ din Legea nr.435/2006 privind descentralizarea administrativă, competențele autorităților publice centrale în domeniul asistenței sociale se delegă autorităților publice locale și se finanțează din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat prevăzute în legea bugetară anuală.

Vom accentua, că politicile educaționale și activitatea metodică, precum și întreținerea școlilor primare și școlilor primare-grădinițe, gimnaziilor și liceelor, instituțiilor de învățământ secundar profesional, școlilor-internat și gimnaziilor-internat cu regim special sunt de competența Direcțiilor/Secțiilor învățământ/educație raionale/municipale ale autorităților publice locale de nivelul al doilea, respectiv în competența autorităților publice locale de nivelul întâi intră construcția, gestionarea, întreținerea și echiparea instituțiilor preșcolare și extrașcolare (creșe, grădinițe de copii, școli de artă, de muzică).

Vom accentua, că protecția socială este unul din domeniile de competență a Guvernului, iar asistența socială, ca parte a protecției sociale, este delegată APL II, respectiv crearea Centrelor comunitare de servicii sociale este un domeniu propriu de activitate pentru APL II, iar APL I aprobă programe de dezvoltare a serviciilor sociale, dar nu este obligată, ci poate crea servicii sociale și le acordă pornind de la posibilitățile financiare reale. Mai mult ca atât, echipele multidisciplinare la nivel local activează potrivit Regulamentului de activitate a echipelor multidisciplinare teritoriale din cadrul Sistemului național de referire, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.228/2014, elaborată în baza art. 9 alin. (3) din Legea nr.123/2010 cu privire la serviciile sociale, cu referire la structurile teritoriale de asistență socială din subordinea consiliilor raionale, astfel că consolidarea capacităților membrilor echipelor multidisciplinare ține de competența autorităților publice locale de nivelul al doilea.

Vom accentua, că politicile culturale și activitatea metodică sunt de competența Direcțiilor/Secțiilor cultură raionale/municipale ale autorităților publice locale de nivelul al doilea, iar tot ce ține de organizarea activității, întreținerea și asigurarea financiară a instituției culturale este de competența fondatorului (APL II sau APL I).

Remarcăm, că potrivit art.10 din Legea nr.105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă este autoritatea administrativă, responsabilă de implementarea politicii în domeniul promovării ocupării forței de muncă, iar la nivel local, subdiviziunile sale teritoriale implementează măsuri de ocupare a forței de muncă prin furnizarea de servicii pe piața muncii, prin realizarea măsurilor active de ocupare a forței de muncă, inclusiv prin programe de facilitare a integrării în câmpul muncii a minorităților naționale și/sau programe de facilitare a ocupării șomerilor din categorii supuse riscului de excludere socială. Astfel, APL I nu poate fi responsabil pentru realizarea măsurilor de promovare a ocupării forței de muncă, ci numai colaborează cu subdiviziunile teritoriale în vederea sprijinirii lor la realizarea măsurilor de ocupare a forței de muncă (art.11 din Legea nr.105/2018).

De asemenea este necesar să evidențiem, că depunerea proiectelor de dezvoltare a infrastructurii nu poate fi o obligație, ci este o oportunitate prevăzută de lege, care poate fi realizată de către APL cu condiția existenței mijloacelor financiare corespunzătoare.

Potrivit art.6 alin. (3) din Legea nr.436/2006 privind administrația publică locală, între autoritățile centrale și cele locale, între autoritățile publice de nivelul întâi și cele de nivelul al doilea nu există raporturi de subordonare, cu excepția cazurilor prevăzute de lege. Respectiv, autoritățile publice centrale nu pot impune obligații autorităților publice locale, ci numai să recomande întreprinderea unor măsuri necesare.

În pct. 6 din proiectului Hotărârii Guvernului, se recomandă elaborarea de către autoritățile administrației publice locale, în baza Programului nominalizat, a planurilor de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă domiciliată pe teritoriul unității administrativ-teritoriale respective, însă în PLAN-ul DE ACȚIUNI sunt impuse mai multe

obligații fără a ține cont de domeniile de competență prevăzute de lege ale subiecților implicați, caracterul raporturilor dintre acestea, precum și fără a concretiza autoritățile administrației publice locale responsabile (APL I sau APL II), fapt ce poate crea incertitudinile în procesul de aplicare.

În aceste condiții, în vederea excluderii interpretărilor, este necesar de specificat care autorități publice locale (APL I sau APL II) sunt responsabile de anumite acțiuni cu respectarea domeniilor de competență prevăzute de lege.

4. Propuneri și recomandări

În vederea îmbunătățirii prevederilor proiectului Hotărârii Guvernului, propunem următoarele modificări ale PLAN-ului DE ACȚIUNI:

- *La Obiectivul specific nr.3.* Garantarea respectării drepturilor social-culturale și promovarea integrării mai bune în societate a populației de etnie romă, Domeniul Educație:
  - La pct.4. Organizarea ședințelor tematice în vederea prevenirii absenteismului nemotivat și abandonului școlar al copiilor de etnie romă, la rubrica Autorități/ instituții responsabile va fi indicat – Autoritățile publice locale de nivelul al doilea;
  - La pct.5. Implementarea curriculumului la disciplina ”Istoria, cultura și tradițiile romilor din Republica Moldova” (treapta primară) în instituțiile din localitățile de reședință compacte ale romilor, în conformitate cu actele normative în vigoare, la rubrica Autorități/ instituții responsabile va fi indicat – Autoritățile publice locale de nivelul al doilea;
- *La Obiectivul specific nr.3.* Garantarea respectării drepturilor social-culturale și promovarea integrării mai bune în societate a populației de etnie romă, Domeniul Protecție socială:
  - La pct.2. Consolidarea capacităților membrilor echipelor multidisciplinare la nivel local în contextul acordării asistenței sociale pentru persoanele de etnie romă, la rubrica Autorități/ instituții responsabile va fi indicat – Autoritățile publice locale de nivelul al doilea;
  - La pct.3. Crearea Centrelor comunitare de servicii sociale în localitățile compact populate de romi, la rubrica Autorități/ instituții responsabile va fi indicat – Autoritățile publice locale de nivelul al doilea.
- *La Obiectivul specific nr.3.* Garantarea respectării drepturilor social-culturale și promovarea integrării mai bune în societate a populației de etnie romă, Domeniul Locuințe:
  - **Se exclude** pct.2. Depunerea proiectelor de dezvoltare a infrastructurii în localitățile dens populate de romi la Agențiile de Dezvoltare Regională.
- *La Obiectivul specific nr.3* Garantarea respectării drepturilor social-culturale și promovarea integrării mai bune în societate a populației de etnie romă, Domeniul Cultura și mass-media:
  - La pct.4. Organizarea activităților culturale, educaționale în cadrul bibliotecilor publice, muzee, instituții culturale în vederea promovării patrimoniului cultural al romilor, la rubrica Autorități/ instituții responsabile va fi indicat – Autoritățile publice locale de nivelul al doilea.
- *La Obiectivul specific nr.4.* Creșterea gradului de incluziune pe piața muncii și sporirea oportunităților economice, Domeniul Muncă și dezvoltarea antreprenoriatului:
  - La pct.5. Stimularea participării la târgurile locurilor de muncă, la rubrica Autorități/ instituții responsabile va fi indicat – subdiviziunile teritoriale ale Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă.

Ținând cont de cele menționate, CALM consideră că **proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Programului pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2022-2025** poate fi propus pentru aprobare, doar după modificarea prevederilor menționate mai sus.

Cu respect,

Viorel FURDUI
Director Executiv al CALM

Exec: C. Scorțescu,
expert CALM,
tel. 22 35 09